

Valtuutettu Laura Kaarniharju ym. ovat 19.9.2022 tehneet aloitteen, jossa pyydetään kartoittamaan seikkailukasvatuksen hyödyntämisen mahdollisuuksia Turun kaupungissa. Turun kaupungin kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuuden varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelualueet sekä vapaa-ajan palvelukokonaisuuden nuorisopalvelualue ovat antaneet seuraavat vastaukset aloitteeseen:

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaiskasvatussuunnitelmaa ja esiopetussuunnitelmaa. Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus muodostuu kolmesta tasosta, eli valtakunnallisesta ja paikallisesta suunnitelmasta sekä jokaiselle lapselle laaditusta yksilöllisestä varhaiskasvatussuunnitelmasta. Varhaiskasvatuksen suunnitelmissa seikkailukasvatusta käsitteenä ei ole suoraan mainittu. Varhaiskasvatuksessa on kuitenkin sekä suunnitelmien että käytännön tasolla monipuolisesti käytössä seikkailukasvatuksen hengen mukaisia toimintatapoja ja tavoitteita.

Seikkailukasvatus on elämyksellinen ja kokemuksellinen kasvatuksen menetelmä, jonka tavoitteena on seikkailutoiminnan kautta vahvistaa ihmisen kasvua ja oppimista myönteiseen suuntaan. Seikkailukasvatus nostaa vahvasti esiin osallistujan oman aktiivisuuden ja vahvistaa myönteistä minäkuvaa ja itsetuntoa sekä vuorovaikutustaitoja. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lasten osallisuutta ja tarjota monipuolista pedagogista toimintaa. Siksi seikkailukasvatuksen kaltaisilla toiminnallisilla ja osallistavilla menetelmillä on paikkansa varhaiskasvatuksessa.

Turun kaupungin varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmassa lapsi nähdään aktiivisena toimijana, joka oppii vuorovaikutuksessa niin lasten, aikuisten kuin lähiympäristön kanssa. Lapset ovat synnynnäisesti uteliaita ja heillä on suuri halu oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppimisen lähtökohtana ovat lapsen aiemmat kokemukset ja osaaminen. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla.

Turun paikallisissa suunnitelmissa painotetaan toiminnallista oppimista.

Seikkailukasvatus tapahtuu vahvasti muualla kuin päiväkodin seinien sisällä. Jo pienimmät, alle 3-vuotiaat, voi viedä seikkailulle isojen pihalle, jos päiväkodin piha-alue on jaettu. Monissa päiväkodeissa metsää ja luontoa on ihan päiväkodin läpiympäristössä. Siten varhaiskasvatuksen pienimmätkin lapset voivat lähteä tutustumaan metsäympäristöön, ja suuri seikkailu on taattu. Metsässä lapset saavat kokemuksia luonnosta, oppivat motorisia taitoja kulke- malla epätasaisessa maastossa ja saavat aistikokemuksia erilaisista tuoksuista ja materiaaleista.

Esiopetuksessa toteutettavia akateemisia taitoja, matemaattisia ja suomen kieleen liittyviä taitoja, voi harjoitella hyvin luonnossa. Tehtäviä tehdään luonnonmateriaaleista, jolloin lapset pääsevät käyttämään luovuuttaan sekä mielikuvitustaan. Lisäksi tehtäviä tehtäessä harjoitellaan ryhmätöitä, ongelmanratkaisua ja vuorovaikutusta. Arjen taitoja harjoitellaan jo ihan siinä, miten metsäympäristöön kannattaa pukeutua ja mitä metsään kannattaa ottaa mukaan. Syksyisin varhaiskasvatuksesta voidaan seikkailla ja käydä mustikka- ja sieniretkillä ja valmistaa löydetyistä antimista herkkuja. Samalla voidaan miettiä selviytymistaitoja: miten luonnossa pärjättäisiin, jos eväät jäisivät kotiin ja nälkä yllättää.

Luonnossa liikkuminen on mahdollistettu varhaiskasvatuksessa monissa paikoissa jo viikoittaisilla retkillä, joissa tutkitaan ja havainnoidaan luontoa.

Esimerkiksi Suotorpankujan päiväkodissa hyödynnetään jo seikkailukasvatusta. Se näyttäytyy varhaiskasvatuksen arjessa muun muassa siten, että lasten mielenkiinnon kohteita on kuunneltu, ja tänä talvena 2023 suurena

mielenkiinnon herättäjänä on toiminut WWF:n talvilintulive, jonka innoittamana päiväkodissa on tutkittu lähiympäristön talvilintuja. Partioviikolla päiväkodissa on harjoiteltu erilaisia selviytymistaitoja ja partiotapoja yhdessä hauskesti ulkona. Uusia kokemuksia on saatu nukkumalla päiväunet makuupusseissa puolijoukkueteltassa, ja lounas ja välipala on syöty ulkona raittiissa ilmassa. Jokamiehenoikeuksia harjoitellaan ja mietitään aina heti kauden alusta asti metsäretkillä sekä partioviikolla.

Suotorpankujalle on saatu liikuntapalveluilta varhaiskasvatuksen käyttöön lasten retkireput, jotka kiertävät viikonloppuisin perheissä. Retkireppu vie perheitä erilaisten seikkailujen äärelle. Repussa on reissuvihko, jonne perheet kirjoittavat seikkailustaan, he ovat voineet jättää sinne myös seuraaville retkikarttoja uusista retkipaikoista. Repusta löytyy myös kiikarit sekä alueen kartta, johon on merkitty erilaisia luontokohteita sekä liikuntapalvelukeskuksen tekemät geokätköt. Näin on vahvistettu myös perheiden osallisuutta osaksi varhaiskasvatuksen arkea, koska osallisuus on tärkeä osa varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Eskareiden ja myös nuorempien kanssa on tehty myös itse geokätköjä päiväkodin käyttöön. Suotorpankujan päiväkodissa on suunniteltu lasten kanssa purkit, tehty lokivihot ja viety kätköt ohjeineen metsään perheiden käyttöön. Seikkailuja on järjestetty myös päiväkodin porttien sisäpuolella, esimerkiksi tekemällä köysirata puiden väliin. Radalla lapset ovat päässeet haastamaan ja testaamaan omia taitojaan.

Suotorpankujan päiväkodin esimerkkeinä käytettyjä seikkailukasvatuksen hengen mukaisia toimintatapoja on käytössä monissa muissakin päiväkodeissa jo nyt, ja näihin liittyvää osaamista on tarkoituksenmukaista edelleen vahvistaa muillekin päiväkodeille.

Perusopetus

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä opetussuunnitelman tavoitteita, perusteita ja tuntijakoa siten kuin laissa, asetuksissa, tuntijakopäätöksessä sekä opetussuunnitelman perusteissa on linjattu. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.

Perusopetuksen yhteydessä oppilaille voidaan opetuksen ohella järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen liittyvää ja sitä tukevaa toimintaa. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta, päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita.

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria ja oppilaiden oppimista. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Estettä ei siis ole seikkailukasvatustolisten kerhojen järjestämiselle perusopetuksen oppilaille. Toiminnan tulee kuitenkin olla maksutonta. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa pidetään tärkeänä. Seikkailukasvatukseen liittyvää toimintaa on toteutettu perusopetuksen yhteydessä esim. tukemaan syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kasvua.

Oppilaita ohjataan perusopetuksessa käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päätelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen

eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Koulutyössä edistetään myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa. Yhteisessä toiminnassa jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Samalla opitaan vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan prosesseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä.

Seikkailukasvatukselliset ainekset osana opetusta taikka sen ohella eivät ole ristiriidassa kansallisen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden kirjausten kanssa. Erityisesti oppilaiden ryhmäytymiseen ja itsetuntemukseen liittyvät sisällöt ovat hyviä työvälineitä kasvatustyössä.

Nuorisopalvelut

Turun kaupungin nuorisopalvelut toteuttaa palveluja erilaisille ikäkohderyhmille nuorten palvelutarpeet huomioiden. Nuorisotyön toteutusta ohjaa nuorisolaki. Nuorisopalveluiden strategiset tavoitteet ovat 1) nuorten osallisuuden lisääminen nuorille suunnatuissa palveluissa, 2) nuorisotyön jalkautuminen seinien sisältä nuorten luo, 3) nuorisotyön kasvatuksellisen työotteen vahvistaminen sekä 4) nuoren verkoston huomioiminen nuorisopalveluissa.

Nuorisopalveluissa on kolme operatiivista vastuualueita: kohdennettu, alueellinen ja kulttuurinen nuorisotyö. Kaikilla operatiivisilla vastuualueilla käytetään ja hyödynnetään seikkailukasvatuksen eri osa-alueita. Seikkailukasvatus sopii erityisen hyvin pienryhmä- ja ryhmämuotoiseen toimintaan ja on tärkeä ryhmäyttämisen menetelmä. Esim. leiri- ja retkitoiminnoissa pystytään hyvin käytännössä toteuttamaan erilaisia seikkailukasvatuksen metodeja. Aina ei tarvitse lähteä luontoon tai retkelle, vaan seikkailukasvatuksen menetelmiä ja tavoitteita voidaan hyödyntää kaikessa toiminnassa.

Nuorisotyön yleisinä tavoitteina on lisätä nuorten yhteistyötaitoja, oma-aloitteisuutta, vastuun ottamista, identiteetin rakentumista ja rohkeutta, jotka ovat myös seikkailukasvatuksen tavoitteita.

Nuorisopalveluissa on jo jonkin verran seikkailukasvatuskoulutuksen käyneitä ohjaajia, ja nuoriso- ja yhteisöohjaajien koulutukseen on sisältynyt joissakin alan oppilaitoksissa valinnaisena seikkailukasvatus. Tämän kaltaisen koulutuksen edistämistä ja lisäämistä pidetään nuorisopalveluissa tärkeänä.

Nuorisopalvelut pitää hyvänä seikkailukasvatuksen eri elementtien lisäämistä toimintaan ja pyrkii osaltaan tavoitteellisesti huomiomaan tätä toiminnan suunnittelussa ja valmistelussa. Tärkeää on myös, että nuoria osallistetaan erilaisten palveluiden kehittämisessä ja toteutuksessa.